

Janakkala, Sauvala, RATALAHTI

26.9.2007, Kaija Kiiveri-Hakkarainen, Anu Laurila

Yleiskuva Ratalahden torpasta 26.9.2007.

Ratalahden sijainti Renko ja Janakkalan rajan tuntumassa.

Kohde:

Ratalahden torppa

- asuttu vakituisesti vuoteen 1952, jonka jälkeen perheen retki- ja käyntikohteena
- pihapiirissä päärakennuksen lisäksi hirsirakenteiset, satulakattoiset savusauna ja aitta sekä lautarakenteinen puimala. Pihapiiristä on viety riihi ja nevatta Laurinmäen museoalueelle

Savusauna vuodelta 1893.

Aitta torppaa vastapäätä.

Ajoitus:

- palstalle rakennettiin savutupa heti 1862 jälkeen, joka myöhemmin purettiin ja siitä tehtiin riihi
- nykyisen päärakennuksen eteinen, tupa ja kamari ovat vuodelta 1884, uunit ovat tiilestä muuratut
- toiseen päähän on lisätty ”kylmä tupa” vuonna 1920, jolloin taloon on myös tehty uusi katto ja liiterilaajennus takajulkisivulle
- savusauna vuodelta 1893, remontoitu 1993

Rakenne:

- torppa on vuoraamaton ja maalamaton hirsirakennus pitkillä nurkilla.
- luonnonkivijalka
- hieman sammaloitunut betonitiilillä vuonna 1936 katettu satulakatto, alla päre
- 6-ruutuiset alkuperäiset ikkunat, kesätuvan ikkuna on 9-ruutuinen
- Torpan etujulkisivulla on avokuisti
- takajulkisivulle porstuan ja kesätuvan taakse jää lautarakenteinen liiteriosuus, joka kuitenkin on osa rakennuksen suorakulmaista runkoa satulakaton lappeen alla.

Torpan etujulkisivu.

Torpan pääty ja takaosa.

Korjaukset:

- vuonna 1993 torpalla oli kirvesmiehiä töissä, jotka uusivat esim. ikkunoiden ulkopuitteita niiltä osin kun oli vaurioita sekä tekivät savusaunaan perusteellisemmän korjauksen

Vuoden 1920 tuvan ikkuna.

Sisätilat:

- rakennus on niin ulko- kuin sisätiloiltaan erinomaisesti säilynyt alkuperäisessä asussaan kaikkia rakennusosia myöten
- erityisen huomioitavaa on rakennuksen irtaimiston säilyminen muuttumattomana aina naulakoihin vuonna 1952 jääneitä lippalakkeja ja elämiseen tarvittuja torpan

käyttöesineitä myöten. Rakennus sisustuksineen antaa täysin autenttisen kuvan 1800-1900 – lukujen vaihteen pieneläjien elämäntilasta

Tuvan uuninurkkaus.

Tupaa, kuvassa omistaja Erkki Ylöstalo.

Historiaa:

Leppäkosken kartanoon tuli 1750 jälkeen kruununseppän kisälliksi Mikko Grönroos, joka sai tilukseensa Santamäen (vai -lahti?) torpan. Hänen poikansa Jussi jatkoi seppän ammattia ja myös Jussin poika Jussi toimi seppänä. Toisella Jussilla oli kaksi tytärtä:

Evastiina ja Hedvig. Evastiina meni naimisiin Erik Mallinkaisen (?) kanssa, joka tuli Santamäkeen kotivävyksi.

Vuonna 1862 rakennettiin Helsinki – Hämeenlinna rautatie, jonka linjaus kulki Santamäen torpan läpi. Torppa täytyi purkaa. Evastiina ja Erik saivat Sauvalan kartanolta torpparioikeuden Ratalahden metsäpalstalle, jonne rakensivat heti 1862 aluksi savutuvan, joka myöhemmin purettiin ja siitä tehtiin riihi. Nykyisen torpparakennuksen tuvan, kamarin ja porstuan suojineen käsittävä osuus valmistui 1884 ja savusauna 1893. Myös pihapiirin muut rakennukset valmistuivat 1800-luvun jälkipuolella.

Evastiina ja Erik saivat kymmenen lasta, joista vuonna 1868 kuoli 5 ja seuraavana vuonna vielä yksi lapsi. Jäljelle jäivät Tilda, joka päätyi Irjalan kartanoon piiaaksi, Otto rakentamaan rautateitä, Eeventistä tuli renki ja puutarhatyöläinen ja Kustaa, joka oli kotonaan kunnes meni naimisiin.

Eeventti (Evert?) tuli Ylöstaloon puutarhatöihin ja tapasi siellä nykyisen omistajan Erkki Ylöstalon isoäidin sisaren Miinan, jonka kanssa pääsi naimisiin. Heille syntyi yksi poika, Aarne, jonka tullessa naimaikään rakennettiin pojan mahdollista perhettä varten torpan päätyyn 1920 toinen tupa.

Miina kuoli 1952, jonka jälkeen naimattomaksi jäänyt Aarne jäi yksin ja muuttikin pian asumaan Ylöstaloon, jolloin torppa jäi asumattomaksi. Torpan sisätilat, interiöörit kaikkine pikkuesineineen ovat samoilla paikoillaan kun Miinan kuollessa 1952.

Vuonna 1970 Erkki Ylöstalo osti isänsä serkun Aarnen omistaman Ratalahden torpan. Torppa on ollut lähinnä retkikäytössä, mutta erittäin hyvän huolen ja ylläpidon kohteena.

Työkaluja torpasta.

Pihakoivu

Haastattelut: Erkki Ylöstalo (s. 1922), Janakkalan Rehikkalan Ylöstalon
vanha isäntä, torpan omistaja